Vyloučení z otcovské moci.

Zákon uděluje otci jakožto hlavě rodiny vůči jeho nezletilým dětem jistou moc již přírodou samou odůvodněnou, kteréž ku zdárnému vychování nezletilce jest nezbytně zapotřebí (§ 147 o. o. z.); není to však nikterak ztrnulá moc, římsko-právní patria potestas, nýbrž starosť a péče, jíž děti jsou povinny úctou a poslušností a jejíž zneužití soud svým dozorem má zabrániti. Dle toho sluší hledati důvody vyloučení z moci otcovské v tom, že otec nemůže tuto moc vykonávati uebo že povinnou otcovskou péči porušil.

Vyloučení z moci otcovské jest

1. d o č a s n é (suspense): Nastoupí-li na straně otcově takové okolnosti (§ 147 o. o. z.), jež účinný výkon otcovské moci ruší, má soud vysloviti suspensi otcovské moci a pro dobu, pokud tyto okolnosti trvají, zříditi nezletilým dětem jeho poručníka. Sem náležejí tyto případy:

a) Stane-li se otec chorým na duchu, ustanoví se nezletilým jeho dětem poručník až do té doby, kdy soudní prohlášení otce za chorého na duchu bylo zrušeno.

b) Rovněž byl-li otec soudně prohlášen za marnotratníka, poněvadž marnotratník nerozumným hospodařením ohrožuje hmotné blaho své rodiny; dále,

c) byl-li otec odsouzen pro zločin do žaláře na dobu delší než 1 rok a konečně,

d) jeli vůbec déle než 1 rok z domu vzdálen a nedává-li zprávy o svém pobytu.

2. T r v a l é:

a) Zanedbá-li otec úplně péči a vychování dítěte (§ 177 o. o. z.) buď že je odloží nebo od sebe zapudí nebo nechá úplně bez dozoru, nikoli však, zanedbá-li vychování dítěte toliko částečně, poněvadž zde po případě ještě zakročením soudu může býti pomoženo.

b) Zneužije-li hrubým způsobem moci otcovské, zejména tím, že s dítětem tělesně zle nakládá způsobem domácí právo kázně přesahujícím, avšak teprve tenkráte, když byl marně napomenut a zlé nakládání s dítětem třikráte se opakovalo; jde-li však o těžké zlé nakládání a bylo-li by se vzhledem k povaze otcově obávati, že by dítětem i na dále zle nakládal, může býti následkem trestního rozsudku již poprvé z otcovské moci vyloučen (§ 178 o. o. z. ve spojení s §§ 414 a 415 tr. z.); roz. ze dne 20. října 1885 č. 12.005 v pouhém nebezpečí však důvodu vyloučení neshledává. Nebylo-li vyloučení z otcovské moci vysloveno již v trestním rozsudku, nařídí je osobní soud dítěte a ustanoví mu zároveň poručníka. Otec nese i v tomto případě náklad na vychování dítěte; je-li chud a nemají-li ani ostatní příbuzní, kteří po případě jsou povinni na vychování dítěte přispívati, dostatečného jmění, má dle § 416 tr. z. vrchnosť pečovati o zaopatření dítěte a musela by tudíž domovská obec dítěte náklad na jeho vychování hraditi. Viz čl. Otcovství.

Vyloučení z poručenství.

Ob. obč. zák. uvádí v §§ 191—194 důvody vyloučení z poručenství a označuje je, ovšem nesprávně, dle vzoru římské excusatio, jako nutné důvody omluvné na rozdíl od dobrovolných důvodů omluvných dle § 195 o. o. z., kteréž odůvodňují odmítnutí poručenství. Jelikož celá instituce poručenství má na zřeteli jedině prospěch nezletilcův, musí poručník v první